

LIBRIS

We know
books

I.P. MAGHIDOVICI

MARILE DESCOPERIRI GEOGRAFICE

Traducere de **I. Vlăduțiu și M. Leicand**

Ediție revizuită de Maria Anghel

Editura CARTHEMIA

București, 2025

Cuprins

CAPITOLUL 1. DESCOPERIRILE GEOGRAFICE ALE CHINEZILOR ÎN ANTICHITATE	5
Descoperirile chineze până în secolul al II-lea î.Hr.	5
Descoperirea de către chinezi a regiunilor de apus (călătoriile lui Cian Țian).....	7
Legăturile Chinei cu apusul la începutul erei noastre	10
Călători chinezi în India în secolele IV–VII d.Hr.	11
CAPITOLUL 2. DESCOPERIRILE GEOGRAFICE ALE POPOARELOR ANTICE DIN SUDUL ȘI VESTUL ASIEI ȘI DIN AFRICA DE NORD.....	13
Indienii și malaezii.....	13
Vechii perși	15
Vechii egipteni	16
Fenicienii și descoperirea Europei de Sud	17
Călătoria fenicienilor în jurul Africii	20
CAPITOLUL 3. DESCOPERIRILE GEOGRAFICE ALE VECHILOR GRECI.....	21
Coloniile grecești antice de pe țărmurile Mării Mediterane.....	21
Pytheas și descoperirea Britanniei	22
Coloniile grecești antice de pe țărmurile Mării Negre	24
Sciția după Herodot.....	25
Rezultatele geografice ale expedițiilor lui Alexandru Macedon.....	26
CAPITOLUL 4. DESCOPERIRILE GEOGRAFICE ALE ROMANILOR.....	27
Desăvârșirea descoperirii Europei Occidentale	27
Descoperirea Europei Centrale	29
Tacit și Ptolemeu despre Europa răsăriteană	30
Informațiile despre Asia în epoca romană	32
Călătoriile de-a lungul țărmurilor africane în epoca romană	33
Expedițiile romane în interiorul Africii	34
CAPITOLUL 5. ROLUL GEOGRAFILOR DIN ANTICHITATE ÎN ISTORIA DESCOPERIRILOR DE MAI TÂRZIU.....	36
Împărțirea uscatului în continente.....	36
Măsurarea circumferinței Pământului	38
Teoria unității oceanului mondial	38
Împărțirea Pământului în zone și ipoteza cu privire la continentul sudic	42

CAPITOLUL 6. DESCOPERIRILE GEOGRAFICE ALE	
NORMANZILOR ÎN ATLANTICUL DE NORD	43
Drumurile și incursiunile normanzilor	43
Other și descoperirea litoralului de nord-vest al Europei.....	45
Descoperirea și colonizarea Islandei.....	46
Descoperirea și colonizarea Groenlandei.....	48
Călătoriile normanzilor spre America de Nord-Est	50
Legendarele insule „rătăcitoare“	51
CAPITOLUL 7. CĂILE COMERCIALE ȘI DESCOPERIRILE	
GEOGRAFICE ALE ARABILOR ÎN EVUL MEDIU	53
Căile comerciale arabe	53
Geografia și călătoria arabi din secolele IX–XIII.....	55
Călătoriile lui Ibn Battuta.....	58
CAPITOLUL 8. SOLIILE TRIMISE DIN EUROPA OCCIDENTALĂ LA	
MONGOLI ÎN SECOLUL AL XIII-LEA	60
Legenda despre regele-preot Ioan	60
Soli papali la marii hani mongoli.....	62
Călătoria lui Rubruquis	63
CAPITOLUL 9. MARCO POLO ȘI „CARTEA“ SA	
Caracterul și conținutul „Cărții“ lui Marco Polo.....	65
Itinerariile probabile urmate de Niccolo și Maffeo Polo în China.....	66
Itinerarele probabile urmate de Marco Polo în Asia	67
Drumul lui Marco Polo pe mare în jurul Asiei de Sud și întoarcerea sa în	
patrie	68
Rolul „Cărții“ lui Marco Polo în istoria geografiei.....	69
CAPITOLUL 10. CĂLĂTORII EUROPENI ÎN ASIA ÎN SECOLELE	
XIV–XV	71
Misionarii catolici în Asia în secolul al XIV-lea	71
Călătorii laici vest-europeni în Asia în secolul al XV-lea.....	72
Călătoria peste trei mări a lui Afanasi Nikitin	73
CAPITOLUL 11. DESCOPERIREA DE CĂTRE RUȘI A EUROPEI DE	
NORD ȘI PRIMELE EXPEDIȚII ÎN SIBERIA (SECOLELE XII–XV)	75
Marele Novgorod și Pomorie	75
Descoperirea și colonizarea de către ruși a nordului european	77
Descoperirea Europei de Nord-Est de către ruși	78
Primele expediții rusești în Iugra și în Siberia de Nord-Vest în	
secolele XI–XIV	79
Expediția rusească în Siberia din 1483	81
Expediția în Siberia de Nord-Vest din anii 1499–1501	82
Descoperirea Mării Kara și a drumului spre Mangazeia.....	83

CAPITOLUL 12. DESCOPERIREA DE CĂTRE PORTUGHEZI A AFRICII DE VEST ȘI VÂNĂTOAREA DE SCLAVI		84
Prima etapă a expansiunii maritime a Portugaliei.....		84
Prințul Henric Navigatorul.....		85
A doua descoperire a Maderei și a insulelor Azore		87
Descoperirea țării Rio de Oro și începutul negoțului de sclavi portughez.....		87
Descoperirea „Senegambiei“		88
Ca`da-Mosto și descoperirea Insulelor Capului Verde		90
Rolul lui Henric Navigatorul în dezvoltarea navigației portugheze.....		90
Vânătoarea de sclavi întreprinsă de portughezi în Africa Occidentală		91
CAPITOLUL 13. DESCOPERIREA GUINEEI ȘI A AFRICII DE SUD ȘI EXPLORAREA DE CĂTRE PORTUGHEZI A DRUMURILOR SPRE INDIA		93
Descoperirile portugheze în Golful Guineei		93
Diogo Cão și descoperirea Congo-ului și Angolei.....		94
Bartolomeo Diaz și descoperirea Capului Bunei Speranțe		95
Călătoria lui Covilhão în India și în „Țara preotului João da India“		97
CAPITOLUL 14. CRISTOFOR COLUMB ȘI PROIECTUL SĂU		99
CAUZELE EXPANSIUNII SPANIOLE PESTE OCEAN		99
Date din biografia lui Columb până în 1484.....		101
Proiectul lui Columb		103
Columb se mută în Spania; greutățile întâmpinate de el (1485–1492)		104
Acordul dintre regii Castiliei și Columb		106
CAPITOLUL 15. PRIMA EXPEDIȚIE A LUI COLUMB		107
Descoperirea insulelor „Indiilor de Vest“ și „împărțirea lumii“ între Spania și Portugalia. Flotila lui Columb		107
Scopul primei expediții peste ocean.....		107
Prima călătorie peste Oceanul Atlantic		109
Descoperirea insulelor Bahama		110
Descoperirea Cubei		113
Descoperirea insulei Española (Haiti).....		114
Întoarcerea în Spania.....		115
„Prima împărțire a lumii“		116
CAPITOLUL 16. A DOUA EXPEDIȚIE A LUI COLUMB. DESCOPERIREA ANTILELOR MICI ȘI A INSULEI JAMAICA		119
Componența expediției		119
Descoperirea insulelor Antilele Mici și prima întâlnire cu „canibalii“ – caraibii.....		119
Spaniolii în Española		122

Descoperirea insulei Jamaica și a țărmului sudic al Cubei	123
Cucerirea Spaniolei	126
CAPITOLUL 17. A TREIA EXPEDIȚIE A LUI COLUMB ȘI ÎNCEPUTUL DESCOPERIRII AMERICII DE SUD	
Scopul celei de-a treia expediții a lui Columb și itinerariul urmat de ea peste ocean	127
Descoperirea insulei Trinidad și a noului continent sudic	128
Drumul pe Marea Caraibilor spre Spania	130
Răscoala din Spania, arestarea și expulzarea lui Columb în Spania	131
Expediția lui Ovando	133
Exterminarea băștinașilor de pe Spania	134
CAPITOLUL 18. DESCOPERIREA ȚĂRMURILOR AMERICII DE SUD DE CĂTRE „RIVALII” LUI COLUMB	
Niño și Guerra pe Coasta Perlelor	135
Expediția lui Hojeda-Vespucci și descoperirea Guyanei și Venezuelei	136
Expediția lui Vicente Pinzon și a lui Diego Lepe și descoperirea Braziliei	137
Descoperirea râului Magdalena și a golfului Darien de către Bastidas și vânătoarea de „canibali” – caraibi	139
CAPITOLUL 19. PRIMELE CĂUTĂRI ALE DRUMULUI DE NORD-VEST SPRE ASIA ȘI DESCOPERIREA LITORALULUI DE NORD-EST AL AMERICII	
Prima expediție engleză peste ocean a lui John Cabot	140
A doua expediție a lui Cabot	141
„Țara Corterealilor”	142
CAPITOLUL 20. A PATRA EXPEDIȚIE A LUI COLUMB. PROIECTUL CĂLĂTORIEI ÎN JURUL LUMII	
Căutarea drumului de apus spre „Marea de Sud” și prima întâlnire cu poporul maya	144
Descoperirea țărmurilor dinspre Oceanul Atlantic ale Americii Centrale	145
Naufragiul și anul petrecut în Jamaica	149
Înapoierea în Spania și moartea lui Columb	151
CAPITOLUL 21. AMERIGO VESPUCCI ȘI ORIGINEA DENUMIRII „AMERICA”	
Date biografice cu privire la Amerigo Vespucci	153
Cele două scrisori ale lui Vespucci	153
Așa-zisele prima și a doua călătorie ale lui Vespucci	154
Așa-zisa a treia călătorie a lui Vespucci	156
Originea numelui de „America”	158

CAPITOLUL 22. VASCO DA GAMA ȘI DESCOPERIREA CĂII	
MARITIME SPRE INDIA.....	163
Organizarea primei expediții a lui Vasco da Gama	163
Drumul din Portugalia până în Africa de Sud.....	164
Prima călătorie de-a lungul țărmurilor Africii Orientale.....	165
Ahmed Ibn Madjid și traversarea Mării Arabiei.....	167
Portughezii la Calicut.....	168
Întoarcerea în Portugalia	169
CAPITOLUL 23. EXPANSIUNEA PORTUGHEZĂ ÎN ASIA DE SUD	
Expediția lui Cabral în India și a doua descoperire a Braziliei.....	171
Prima vizitare a Madagascarelui de către europeni	172
A doua expediție a lui Vasco da Gama în India.....	173
Almeida și Albuquerque – primii viceregi portughezi ai Indiei	174
CAPITOLUL 24. SPANIOLII DESCOPERĂ „MAREA DE SUD“ ȘI	
FLORIDA	177
Noile explorări în Marea Caraibilor: expediția lui V. Pinzon și J. Solis.....	177
Primele colonii spaniole pe continentul american	178
Balboa și descoperirea „Mării de Sud“ (Oceanul Pacific).....	179
Căutarea „Insulei tinereții veșnice“ – Bimini și descoperirea Floridei și a	
Golfstreamului	182
CAPITOLUL 25. DESCOPERIREA MEXICULUI ȘI A ȚĂRMULUI	
NORDIC AL GOLFULUI MEXIC	184
Expediția lui Cordova și descoperirea peninsulei Yucatan.....	184
Expediția lui Grijalva și descoperirea Mexicului.....	188
Descoperirea țărmurilor nordice ale golfului Mexic de către Pineda și	
primele știri despre Mississippi.....	190
CAPITOLUL 26. MAGELLAN ȘI PRIMA CĂLĂTORIE ÎN JURUL	
LUMII	192
Solis și descoperirea fluviului La Plata.....	192
Proiectul lui Magellan și componența expediției sale.....	192
Descoperirea Patagoniei. Iernatul și răscoala.....	193
Descoperirea strâmătorii Magellan.....	195
Prima traversare a Oceanului Pacific	197
Moartea lui Magellan.....	199
Drumul spre Moluca	200
Corabia <i>Victoria</i> încheie prima călătorie în jurul lumii	201
Soarta echipajului de pe <i>Trinidad</i>	202
CAPITOLUL 27. CORTEZ ȘI CUCERIREA MEXICULUI	
Expediția pe mare a lui Cortez spre Mexic	204

Prima campanie împotriva orașului Mexic	205
Răscoala din Mexic și înfrângerea spaniolilor	208
A doua campanie și căderea orașului Mexic	209
CAPITOLUL 28. EXTINDEREA GRANIȚELOR „NOII SPANII“	210
Expedițiile lui Garay și Narvaez	210
Descoperirea țărmurilor Mexicului dinspre Oceanul Pacific și expediția lui Alvarado în Guatemala	211
Expediția lui Cortez în Honduras	212
Expediția lui Nuno Guzman	214
Patru expediții în Marea de Sud și descoperirea peninsulei California	214
CAPITOLUL 29. DESCOPERIREA ȘI CUCERIREA ȚĂRILOR PERU ȘI CHILE	216
Primele călătorii spre Peru	216
Expediția lui Francisco Pizarro și cucerirea Perului	218
Descoperirea arhipelagului Galapagos	220
Expediția lui Almagro în Chile și întoarcerea lui	221
Moartea lui Almagro și a lui Francisco Pizarro	222
Expediția lui Gonzalo Pizarro peste Anzi și soarta sa	223
Cucerirea regiunii centrale a statului Chile, lupta lui Valdivia împotriva araucanilor și moartea sa	224
CAPITOLUL 30. LEGENDA DESPRE EL DORADO, DESCOPERIREA ANZILOR DE NORD ȘI A BAZINELOR FLUVIILOR ORINOCO ȘI MAGDALENA	225
Originea legendei despre El Dorado	225
Expediția lui d'Ordaz și descoperirea cursului mijlociu al fluviului Orinoco	226
„Țara Welserilor“ și căutarea regiunii El Dorado de către mercenarii bancherilor germani	227
Primele expediții dinspre nord ale spaniolilor în El Dorado	229
Expediția lui Quesada și Belalcazar în El Dorado și încheierea descoperirii bazinului fluviului Magdalena	230
Soarta lui Quesada	232
CAPITOLUL 31. DESCOPERIREA FLUVIILOR AMAZON ȘI LA PLATA	233
Călătoria lui Orellana pe „Râul Amazoanelor“	233
Soarta lui Orellana	235
Descoperirea bazinului fluviului La Plata	235

CAPITOLUL 32. PRIMELE DESCOPERIRI DIN REGIUNILE INTERIOARE ALE AMERICII DE NORD		238
Expediția lui de Soto și descoperirea regiunilor situate la nord-vest de Florida		238
Expediția lui Moscoso la vest de Mississippi		239
Legenda despre țara Sibola și despre cele șapte orașe		240
Descoperirea bazinului Colorado și a lui Rio Grande del Norte (expediția lui Coronado spre Sibola)		242
Descoperirea afluenților apuseni ai fluviului Mississippi (expediția lui Coronado spre „Quivira“)		244
CAPITOLUL 33. DESCOPERIRILE FRANCEZILOR ÎN AMERICA DE NORD ÎN SECOLUL AL XVI-LEA		246
Pescarii francezi la țărmurile Americii de Nord-Est		246
Verrazano și descoperirea coastei răsăritene a Americii de Nord.....		246
Prima expediție a lui Cartier: explorarea Golfului Sfântul Laurențiu.....		248
A doua expediție a lui Cartier: descoperirea fluviului Sfântul Laurențiu		250
A treia expediție a lui Cartier și primele încercări de colonizare a Canadei		252
CAPITOLUL 34. PRIMII CONTINUATORI AI LUI MAGELLAN		253
„Congresul de la Badajoz“		253
Expediția lui Loaysa – Elcano		254
Călătoriile lui Saavedra		256
Expediția lui Villalobos și descoperirea Noii Guinee		257
CAPITOLUL 35. PRIMELE CĂUTĂRI ALE DRUMULUI DE NORD-EST		259
Călătoria și pieirea lui Willoughby și a tovarășilor săi de drum		260
Chancellor și începutul comerțului maritim anglo-rus.....		261
Pomorii ruși în Marea Barents și expediția lui Steven Barrow		263
Relatăriile lui Feodor Tovtighin despre Mangazeia		265
Expediția lui Pet și Jackmann și căutarea „Țării lui Willoughby“		266
CAPITOLUL 36. NOILE DESCOPERIRI DIN OCEANIA ȘI CĂUTAREA CONTINENTULUI SUDIC DE CĂTRE SPANIOLI		268
Legazpi, cucerirea Filipinelor și drumul urmat de Urdaneta		268
„Pământul sudic necunoscut“ (<i>Terra Australis Incognita</i>)		270
Prima expediție a lui Mendaña și descoperirea insulelor Solomon		270
A doua expediție a lui Mendaña și descoperirile sale în Polinezia de Sud		271
Expediția lui Queiroz și noile descoperiri din Polinezia de Sud		273
„Australia Sfântului Duh“		273
Descoperirea strâmtorii Torres și a adevăratei Australii.....		275

CAPITOLUL 37. LUPTA ANGLO-SPANIOLĂ PE OCEANE.....	276
Pirații englezi în Indiile de Vest.....	276
Piratul Drake lângă coastele Americii de Sud.....	277
„Noul Albion“ al lui Drake	280
Drake își încheie călătoria în jurul lumii.....	281
Zdrobirea „Invincibilei Armade“ spaniolo-portugheze.....	282
CAPITOLUL 38. CĂUTAREA DRUMULUI DE NORD-VEST DE CĂTRE ENGLEZI ȘI PRIMELE DESCOPERIRI ÎN ARCTICA DE VEST	284
Cele trei expediții ale lui Frobisher; începutul descoperirii arhipelagului canadian	284
Cele trei expediții ale lui Davis: descoperirea și explorarea strâmtorii Davis	287
Călătoriile lui Hudson în Marea Groenlandei și Marea Barents: a doua descoperire a „Marelui râu din nord“ (râul Hudson).....	289
Descoperirea golfului Hudson și moartea lui Hudson	291
Descoperirile ulterioare din golful Hudson (expedițiile lui Button și Bylot – Baffin)	293
Descoperirea golfului Baffin și a Groenlandei de Nord-Vest (a doua expediție Bylot – Baffin).....	295
Terminarea descoperirii golfului Hudson (expedițiile lui Munk, Fox și James)	296
CAPITOLUL 39. COLONIZAREA DE CĂTRE ENGLEZI A INSULEI NEWFOUNDLAND ȘI A COASTEI AMERICII DE NORD DINSPRE OCEANUL ATLANTIC.....	298
Colonizarea de către englezi a insulei Newfoundland	298
Walter Raleigh și soarta Virginiei – prima colonie engleză de pe continentul american	299
Expediția lui Gosnold.....	300
Întemeierea noii colonii Virginia	301
„Pelerinii“ de pe Mayflower și prima colonie engleză în Noua Anglie.....	302
Noua Olandă și soarta ei	304
CAPITOLUL 40. DESCOPERIRILE FRANCEZE ÎN AMERICA DE NORD ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XVII-LEA ȘI COLONIZAREA CANADEI	305
Primele descoperiri ale lui Champlain, în zona atlantică a Americii de Nord	305
Descoperirile lui Champlain și Brule în regiunea Marilor Lacuri	306
Nicolet și descoperirea lacului Michigan și a bazinului superior al fluviului Mississippi.....	308
Iezuții în regiunea Marilor Lacuri.....	308

CAPITOLUL 41. OLANDEZII CAUTĂ DRUMUL DE NORD-EST	310
Prima expediție a lui Barents	310
A doua expediție a lui Barents	312
A treia expediție și moartea lui Barents	314
Întoarcerea celorlalți membri ai expediției în Olanda	316
CAPITOLUL 42. EXPANSIUNEA OLANDEZĂ ÎN MĂRILE SUDICE	317
Primele expediții olandeze în Indonezia	317
Începutul activității Companiei Olandeze a Indiilor de Est	318
Expediția lui Le Maire – Schouten și descoperirea capului Horn	319
Căutarea „insulei bogate în aur și argint“. Expedițiile lui Quast–Tasman și de Vries–Schaep	321
Fantasticele țări Jesso și João da Gama	323
CAPITOLUL 43. DESCOPERIRILE OLANDEZILOR ÎN AUSTRALIA ȘI OCEANIA	324
Descoperirile făcute în Australia înainte de Tasman	324
Prima expediție a lui Tasman: descoperirea țării lui Van Diemen, a Noii Zeelande și a insulelor din Oceania tropicală	326
A doua expediție a lui Tasman: Noua Olandă – continent unic	329
CAPITOLUL 44. DESCOPERIRILE ȘI CERCETĂRILE FĂCUTE DE CĂLĂTORI DIN EUROPA OCCIDENTALĂ ÎN ASIA ȘI AFRICA (1550–1650)	330
Primii exploratori europeni în Munții Himalaya și în Tibet	330
Explorarea Etiopiei și descoperirea izvorului Nilului Albastru	330
Descoperirea cursului mijlociu al fluviului Zambezi și a lacului Nyasa	331
CAPITOLUL 45. DESCOPERIREA BAZINULUI FLUVIULUI MISSISSIPPI, A CANADEI CENTRALE ȘI DE NORD ȘI A RÂULUI MACKENZIE	332
Descoperirea cursului superior și mijlociu al fluviului Mississippi	332
Constituirea „Companiei golfului Hudson“	335
La Salle și anexarea Louisianei de către Franța	336
„Vagabonzii pădurilor“ și începutul descoperirii regiunilor interioare ale Canadei	337
Varenes de La Vérendrye și „Linia fortificată a Mării de Apus“	338
Descoperirea râului Coppermine și a lacurilor din Canada de Nord	339
Descoperirea râului Mackenzie	340
Traversarea Americii de Nord de către Alexander Mackenzie	342
CAPITOLUL 46. DESCOPERIRILE DIN AUSTRALIA ȘI OCEANIA DE LA MIJLOCUL SECOLULUI AL XVII-LEA PÂNĂ LA JAMES COOK	343
Piratul englez Dampier și descoperirile sale	343
Călătoria în jurul lumii a lui Roggeveen și „taina Insulei Paștelui“	345

Primele căutări ale continentului sudic întreprinse de francezi: „Capul Circumciziei“ al lui Bouvet.....	347
Călătoriile în jurul lumii ale lui Byron, Wallis și Carteret.....	348
Bougainville, primul navigator francez care a făcut o călătorie în jurul lumii și descoperirile sale.....	350
CAPITOLUL 47. PRIMA CĂLĂTORIE ÎN JURUL LUMII A LUI COOK.	
DESĂVÂRȘIREA DESCOPERIRII NOII ZEELANDE ȘI	
DESCOPERIREA ȚĂRMULUI RĂSĂRITEAN AL AUSTRALIEI.....	353
Date biografice despre James Cook.....	353
Organizarea și scopurile expediției engleze în Oceanul Pacific	354
Primele descoperiri ale lui Cook în Polinezia de Sud.....	356
Desăvârșirea descoperirii Noii Zeelande	357
Descoperirea coastei răsăritene a Australiei	359
CAPITOLUL 48. A DOUA CĂLĂTORIE ÎN JURUL LUMII A LUI	
COOK ȘI CĂUTAREA CONTINENTULUI SUDIC.....	362
Obiectivele și componența expediției	362
Căutarea continentului sudic și prima traversare a Cercului Polar de Sud	362
Descoperirea grupului sudic din arhipelagul Cook.....	364
Pierea unui grup de marinari de pe <i>Adventure</i> în Noua Zeelandă	365
Călătoria lui Cook în Antarctica, 1773–1774	366
Noi descoperiri în Polinezia de Sud.....	367
Descoperirea Noii Caledonii	368
Încheierea celei de-a doua călătorii în jurul lumii a lui Cook.....	369
CAPITOLUL 49. CEA DE-A TREIA CĂLĂTORIE ȘI MOARTEA LUI	
COOK	372
Scopurile celei de-a treia expediții a lui Cook	372
Călătoria spre răsărit, către insulele din Polinezia de Sud	373
A doua descoperire a insulelor Hawaii	373
Descoperirile lui Cook în partea de nord a Oceanului Pacific.....	374
Descoperirea insulei Hawaii și moartea lui Cook.....	376
CAPITOLUL 50. DESĂVÂRȘIREA DESCOPERIRII REGIUNILOR	
INTERIOARE ALE AMERICII DE NORD	377
Expediția Lewis-Clark	377
Thompson și explorarea Canadei și a râului Columbia	379
Explorarea Americii de Nord-Vest de către anglo-canadieni și americani.....	381
CAPITOLUL 51. EXPLORAREA REGIUNILOR INTERIOARE DIN	
AMERICA DE SUD	382
Călătoria lui Humboldt și Bonpland	382
Traversarea Americii de Sud de către Peppig și Castelnau.....	384

CAPITOLUL 52. PRIMELE EXPLORĂRI DIN ARCTICA CENTRALĂ ȘI ATINGEREA POLULUI NORD		385
Expediția pe săniile a lui Parry spre pol.....		385
Căutarea mării polare deschise și deriva vasului <i>Polaris</i>		386
Expedițiile lui Nares și Greely și cercetările întreprinse de Markham și Lockwood cu săniile		388
Expediția lui Nansen cu săniile și deriva vaporului <i>Fram</i>		389
Prima încercare de zbor transarctic și pieirea expediției lui Andrée.....		390
Peary și atingerea Polului Nord		391
Expediția lui Sedov și moartea sa		392
Deriva vasului <i>Sf. Ana</i> și expediția pe gheață a lui Albanov		393
CAPITOLUL 53. EXPEDIȚII LA POLUL SUD		394
Prima expediție a lui Ernest Shackleton		394
Amundsen ajunge la Polul Sud		395
Scott ajunge la Polul Sud		396
Moartea lui Scott și a celor patru tovarăși ai săi		396

Capitolul 1

Descoperirile geografice ale chinezilor în Antichitate

Descoperirile chineze până în secolul al II-lea î.Hr.

Cu aproximativ 1 500 de ani înaintea erei noastre a luat ființă în bazinul cursului mijlociu al fluviului Huanhe unul dintre cele mai vechi state din lume – statul chinez. Centrul acestui stat se afla în regiunea situată la apus de Marea Câmpie a Chinei, acolo unde Huanhe primește din dreapta pe marele afluent Veihe și apoi, cotind spre răsărit, pătrunde în șes. În cursul mileniului I î.Hr., chinezii și-au extins foarte mult posesiunile. Învingând popoarele „barbare“ vecine, fie prin forța armelor, fie retrăgându-se vremelnice din fața acestora și biruindu-le totuși prin puterea civilizației lor mai înaintate, vechii chinezi s-au răspândit în Asia de Răsărit pe un teritoriu întins, de la deșerturile și stepele din zona temperată, la nord, până la zona silvică tropicală, la sud, cuprinzând și bazinul fluviului Ianțzi.

Cu câteva secole înaintea erei noastre, chinezii au înaintat spre răsărit până la mărilor periferice ale Oceanului Pacific și au navigat pe aceste mări. Pe țărmurile Mării Galbene ei au descoperit peninsulele Șandun, Liaodun și Coreea, iar apoi, trecând peste largă strâmtoare a Coreei, au descoperit principala insulă japoneză Hondo (Honșiu) și insulele Kiușiu și Sikoku din sudul Japoniei. Înaintând spre sud, chinezii au descoperit întregul litoral continental al Mării Chinei de Răsărit, au traversat tropical nordic și, trecând peste o strâmtoare largă, au descoperit insula Taiwan. Mergând mai departe, spre sud-vest, ei au descoperit Marea Chinei de Sud cu golful Tonkin, întreaga Indochină de Nord-Est, bazinul Fluviului Roșu (Song-Koi), insula Hainan și zona răsăriteană de pe litoralul peninsulei Indochina. În secolul al II-lea î.Hr., sub domnia împăratului U Di, chinezii au cucerit Vietnamul. Spre apus, în secolul al III-lea î.Hr., chinezii au extins granițele statului lor până la lanțul Nanșan și Munții Sino-Tibetani, adică până la marginile de nord-est și de est ale podișului Tibet.

Înaintând spre sud și spre vest, chinezii au descoperit în secolul al III-lea î.Hr. aproape toate teritoriile de pe cursul mijlociu și inferior al marilor fluvii care se varsă în mările Oceanului Pacific – de la Ialu la granița cu Coreea, până la Mekong în Indochina. Vechii chinezi aveau însă noțiuni dintre cele mai fantastice despre cursul superior al marilor fluvii din Asia de Răsărit, precum și despre podișul Tibet, de unde izvorăsc ele.

În secolul al III-lea î.Hr., chinezii aveau o idee foarte vagă despre ținuturile situate la nord de Marea Câmpie a Chinei și de cotul fluviului Huanhe, precum și la vest de acest cot. Or, tocmai din această direcție China a fost amenințată timp de multe secole de primejdia cea mare a incursiunilor întreprinse de nomazii războinici. Pentru a se apăra împotriva lor, chinezii au început să construiască în secolul al IV-lea î.Hr., în zona premontană situată la apus de cotul fluviului Huanhe – Marele Zid Chinezesc. În

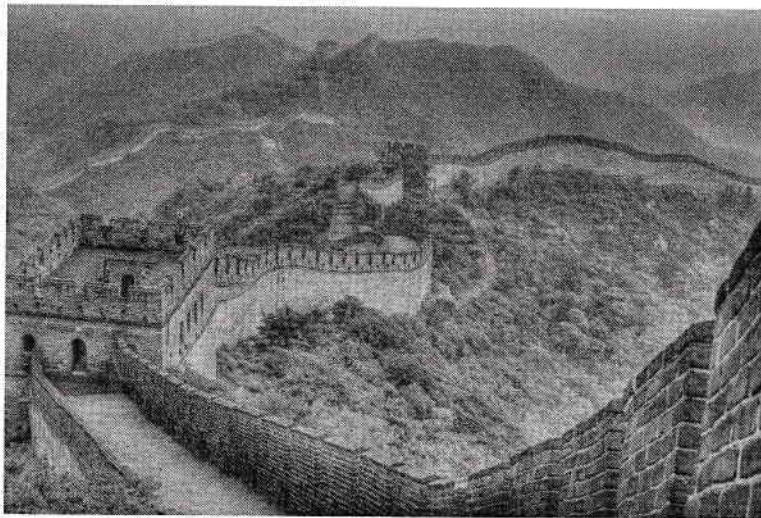
secolele III–II î.Hr., ei au prelungit zidul spre răsărit de Huanhe până la golful Liaodun din Marea Galbenă, iar spre apus, de-a lungul granițelor sudice ale deșertului Alașan. În felul acesta, zidul traversa cursul superior al râului Edzin-Gol și ajungea până la trecătoarea largă dintre munții Beișan și Nanșan. Ridicarea acestei construcții – cea mai mare din istoria antică – a fost posibilă numai în urma unei cercetări geografice și topografice minuțioase a regiunilor prin care trecea zidul¹.

Dar această construcție de o amploare nemaivăzută cu fortărețe, turnuri de pază și un zid de 1 000 de mile, n-a putut să apere China împotriva incursiunilor triburilor nomade din stepă. La hotarul dintre secolele III–II î.Hr., cei mai primejdioși dușmani ai chinezilor erau hunii. În anul 206 î.Hr., unul dintre conducătorii hunilor, Mode, a organizat o puternică uniune militară de triburi și a fost proclamat șaniui (mare conducător) al hunilor. Curând, Mode a început incursiunile spre sud-vest împotriva Chinei și spre vest împotriva vecinilor săi – iuecizii, popor nomad care vorbea una dintre limbile iranice. În istoria antică, ei sunt cunoscuți și sub numele de kușani. (Perșii antici numeau triburile înrudite cu kușanii – saki, iar grecii antici le spuneau sciți-masageți.) În acea vreme, iuecizii stăpâneau în stepă o țară care se întindea spre apus de cotul fluviului Huanhe până la râul Sulehe inclusiv, între Munții Nansan (la sud) și Altaiul din Gobi (la nord). La începutul secolului al II-lea î.Hr., hunii i-au alungat pe iuecizi departe spre apus, în bazinul lacului Lobnor, pe teritoriul situat între Tianșanul de Est și podișul Tibet. Dar și acolo i-au urmărit și i-au înfrânt (anul 177 î.Hr.), „trecându-i prin foc și sabie sau supunându-i pe toți“. După această înfrângere, fiul căpeteniei iuecizilor ucise de huni a pornit cu poporul său și mai departe spre apus, dincolo de Tianșanul Central, pe teritoriul dintre fluviile Sîrdaria și Amudaria.

În această perioadă, și China a avut foarte mult de suferit din pricina incursiunilor hunilor. Împărații chinezi din prima dinastie Han (sau de Apus) au fost nevoiți să încheie cu ei tratate înjositoare „de pace și rudenie“, adică să dea de soții căpeteniilor hunilor principese chinezoaice și să le trimită în fiecare an tribut. Dar cu toate că primeau tribut, hunii continuau să năvălească în posesiunile chineze, pustiindu-le, răpind vitele, omorând sau luând în captivitate locuitori pașnici. Pentru a lupta împotriva acestui popor care își petrecea viața pe cai, era nevoie de unități de cavalerie mari și bine instruite. Dar călăreții chinezi care erau recrutați din rândurile sărăcimii orașelor sau ale țăranilor lipsiți de cai nu se puteau compara cu hunii învățați să călărească din copilărie. Cu hunii puteau lupta cu succes numai alte triburi nomade, la fel de mobile ca și ei. Chinezii au fost nevoiți să-și caute aliați printre nomazii ostili hunilor.

Știrea despre înfrângerea totală a iuecizilor de către huni a ajuns repede în China. Au trecut însă mai bine de 30 de ani până când guvernul Chinei, care se întărise după urcarea pe tron a împăratului U Di (anul 140 î.Hr.), s-a hotărât să folosească acest eveniment în interesul său și să încheie o alianță cu iuecizii în vederea unei lupte mai active împotriva hunilor.

¹ În Evul Mediu (secolele XIV–XVII) s-a construit un alt zid situat mai la sud, în interiorul cotului fluviului Huanhe, care s-a păstrat mai bine. Și acesta este denumit adesea Marele Zid Chinezesc.



Marele Zid Chinezesc

Descoperirea de către chinezi a regiunilor de apus (călătoriile lui Cian Țian)

Chinezii cunoșteau numai foarte vag în ce regiune i-au zdrobit hunii pe iuecizi și nu știau deloc încotro pomise fiul căpeteniei ucise cu partea ce mai rămăsese din poporul său. Or, cărmuitorii chinezi considerau că tocmai el sau urmașii lui pot fi acei aliați de nădejde, mult așteptați împotriva dușmanului comun. În primul rând trebuiau găsiți iuecizii. S-a făcut apel la cei doritori să plece în căutarea lor. Alegerea căzu asupra unui ofițer din garda imperială – Cian Țian, poate din pricină că acesta se distingea prin rezistență și o mare putere fizică.

Misiunea era grea, întrucât chinezii nu cunoșteau pe atunci geografia Asiei Centrale, și totodată foarte primejdioasă: ori încotro plecaseră iuecizii înfrânți, era neîndoielnic că ei se îndepărtaseră mult spre apus, dincolo de stepa uriașă sau de deșerturile care se întindeau pe mii de li² și ale căror stăpâni deplini erau hunii.

Lui Cian Țian i s-a dat o suită de 100 de oameni. Printre tovarășii săi de drum se afla și hunul Tanî. El a devenit prieten apropiat și tovarăș credincios al lui Cian Țian, ajutor, călăuză și translator de neînlocuit, cel puțin la început, până când Cian Țian a învățat limba hunilor.

Cian Țian și-a început călătoria în anul 138 î.Hr. Împreună cu suita sa, el a pornit din capitala Chinei, situată pe cursul inferior al râului Veihe (afluent al lui Huanhe) spre apus, iar după ce a trecut Huanhe s-a îndreptat spre nord-vest. Înaintând spre nord de-a lungul Munților Nanșan, el a trecut Marele Zid Chinezesc și a fost prins îndată de huni. Aceștia au adus întreaga solie la cartierul general al căpeteniei lor (șaniui), al treilea mare conducător al uniunii militare de triburi a hunilor.

² Un li este egal cu 500 metri.